

DYSORTOGRAFIA

Dysortografia jest zaburzeniem, utrudniającym naukę pisania. Osoby cierpiące na dysortografię piszą wyrazy z błędami ortograficznymi, pomimo doskonałej znajomości zasad ortografii. Przyczyną są zakłócenia percepcji słuchowej i wzrokowej. Dysortografia najczęściej objawia się w dzieciństwie, kiedy rozpoczyna się nauka pisania. Dziecko myli litery w słowach albo je opuszcza w pisowni. Może także dochodzić do sytuacji, w których pisze łącznie przyimki z rzeczownikami. Trudności sprawiają także litery, które wyglądają podobnie oraz mają podobne brzmienie (np. „w” i „f”, „p” i „g”, „m” i „n”). Dziecko może także opuszczać pojedyncze litery lub sylaby. W starszych klasach mniej jest już błędów wynikających z mylenia liter, natomiast często występują błędy ortograficzne. Dysortografia bardzo często przekłada się na trudności w nauce języków obcych.

Dysortografia u dzieci może mieć podłoże genetyczne lub środowiskowe, bądź wynikać z czynników z obu tych grup. Może mieć swoje przyczyny w:

- mikrouszkodzeniach struktur mózgowych w życiu płodowym,
- powikłaniach okołoporodowych,
- wrodzonych zniekształceniach struktur mózgowych,
- opóźnionym rozwoju centralnego układu nerwowego,
- nabytych uszkodzeniach struktur korowych.

Kiedy można podejrzewać, że u dziecka występuje dysortografia?

- Kiedy maluch nie odróżnia słuchowo głosek mało kontrastowych albo głosek stanowiących opozycje. Myli głoski dźwięczne z bezdźwięcznymi, np. p:b, t:d, f:w oraz głoski ustne z nosowymi, np. d:n, b:m, e:ę.
- Zaburzenia w pisaniu występują też pod względem miejsca artykulacji, np. s:sz, s:sz:ś, z:ż(rz):ź, c:cz:ć oraz pod względem stopnia zbliżenia narządów mowy, np. ż(rz):dż(drz).
- Kiedy dziecko lepiej realizuje w piśmie i mowie głoski, które różnią się paroma cechami artykulacyjnymi.
- Kiedy dziecko przestawia w słowie głoski i sylaby, opuszcza litery w wyrazach albo dodaje zbędne literki.

Dysortografia wynika ze słabej świadomości fonetyczności pisma, czyli poziomu odpowiedniości między wymową słów a ich graficznym zapisem. Jak wiadomo, w języku polskim nie zawsze pisze się tak, jak się słyszy. Niektóre głoski można zapisać w różny sposób, np. samogłoskę „u” jako „u” albo „ó”, samogłoskę „ę” jako „ę” albo „en”. Dzieci z dysortografią, mimo znajomości zasad ortograficznych, nie wiedzą, kiedy pisać „ż”, kiedy „rz”, kiedy „ch”, a kiedy „h”, kiedy „e”, a kiedy „ę”, kiedy „o”, a kiedy „ą” albo „ął”. Dysortograficy często nieprawidłowo nazywają znaki graficzne, np. litera „t” bywa określana

jako „ty” albo „te”, co czasami wynika z wadliwego procesu nauczania pisma przez nauczyciela. Reedukacja powinna zatem polegać na zapoznaniu ucznia z pojęciem sylaby, głoski i litery.

ĆWICZENIA DLA DZIECI Z DIAGNOZĄ DYSORTOGRAFII TYPU WZROKOWEGO

Ćwiczenie 1. – Napisz poniższe wyrazy, ale bez znaków diakrytycznych, a następnie zapisz wyłącznie brakujące znaki (np. żółty – zolly)

tłok, motyl, kłopot, lektura, światło, łąka, tułów, tektura, główka, żółw, chałupa, chałwa, późno, idźmy, łopata, pełny, łój

(znak diakrytyczny - znak graficzny, np. przecinek, ogonek lub kropka, dostawiany do litery i niosący informację o sposobie wymawiania głoski oznaczonej tą literą. W alfabecie polskim jest dziewięć liter tworzonych za pomocą znaków diakrytycznych: ą, ć, ę, ł, ń, ó, ś, ź, ż).

Ćwiczenie 2. – Poniższe wyrazy zapisz w poprawnym brzmieniu, dodając znaki diakrytyczne

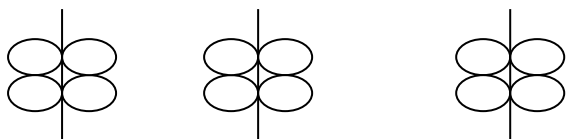
łaka, swiallo, plolno, pozno, chlosta, plelwa, leklura, ładnie, klopol, polow, polek

Ćwiczenie 3. – W każdej rubryce wpisz wyrazy pasujące do podanej reguły i posegreguj w kolumnach

dobry, nagroda, brudno, jagoda, druga, grupa, odwaga, program, galop, drabina, odnoga, gapa, prognoza, grypa, paragon, pstrąg, badać, gardło, buda, zgoda, dyby, droga, nasuwać, namiot, wyjmować, norma, minuta, nuta, moneta, wnuk, komnata, mandat, namowa, numer.

d-b	b-d
...	...
g-p	g-d
...	...
p-g	d-g
...	...
w-m	n-u
...	...
n-m	m-n
...	...

Ćwiczenie 4. – Zakoloruj odpowiednie kółka tak, aby powstały litery: p,b,d

Ćwiczenie 5. – Z podanych wyrazów wyjmij środkową sylabę i powiedz, a potem zapisz, jaki powstał nowy wyraz. (np. buraki – buki)

cebula, cytryna, bukiecik, gatunek, tablica

Ćwiczenie 6. – Do podanych wyrazów dołóż wskazaną obok w nawiasie sylabę i powiedz oraz zapisz, jaki wyraz powstał.

wyka (ciecz), taca (bli), fira (gu), posy (pi), wociąg (do), dytor (rek), ponie (wsta), rony (śli), farwać (bo), śrowy (dko)

Ćwiczenie 7. – W podane wyrazy wstaw odpowiednie litery tak, by powstał drugi wyraz (brakujących liter może być więcej niż jedna). np.: smogłoka – samogłoska

yjowć - ....., syba - ....., kóo - ....., szyk - ....., anaiz - .....

Ćwiczenie 8. – Posegreguj poniższe wyrazy w tabeli

flet, latarka, łopata, tlenek, tornister, topola, litr, portfel, tylko, traktor, tektura, tulipan, sałata, błoto, łatwo, butelka, plotka, fotel, płotka, tekst, tatarnik, tłum, klatka, płotek, motyl, lustro, teatr, młotek, tłuszcze, żółtko, stłuczka, tarło, płetwa, płótno, lista, tunel, tylko, samolot, tatarak

t-t	t-l	l-t	t-l	l-t
....	....	....	....	...

Ćwiczenie 9. – Z każdego słowa wyodrębnij drugą głoskę i połącz je w nowe słowo

np.: spór + ster + kawa + skłon = ptak

ser + klocki + figa + spacer + osa + zadanie = ...

owocny + pakunek + trawnik + otulić + nauczyciel = ...

drzewo + pusty + pneumatyczny + soczysty = ...

słyszę + późno + odnowiony + skąpiec + manekin = ...

ażur + pojedynek + inny + sanki = ...

zadanie + spokój + kabina + ostatni + szafa + okno + bak = ...

obwódka + pokój + ucieczka + pilny + lawa + unik = ...

pasta + obroża + sadło + użyć + ruszt + krata = ...

Ćwiczenie 10. – Przeczytaj podane wyrazy od tyłu i zapisz je w takiej formie.

chór	
kółko	
ósemka	
ołówek	
żółw	
makówka	
skóra	
półka	
bóbr	

ĆWICZENIA DLA DZIECI Z DIAGNOZĄ DYSORTOGRAFII TYPU SŁUCHOWEGO

Ćwiczenie 1. – Przeczytaj następującą listę wyrazów, klaszcząc w dłonie przy wyrazie oznaczającym nazwę ptaka.

Kłótnia, kółko, sikorka, kot, wrona, łabędź, klucze, wróbel, krawat, brzuch, koń, słowik, słowo, orzeł, mewa, mak, bocian, jaskółka, bób, sweter, gołąb, jastrząb, jemiółuszka

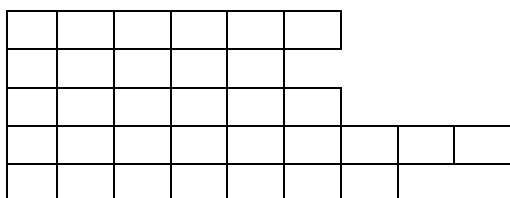
Ćwiczenie 2. – Posegreguj poniższe wyrazy w tabeli (czytamy dziecku wyrazy)

Plama, mało, kłopot, zgasło, mowa, wazon, koza, łoża, obojczyk, broszka, awizo, obok, auto, racja, masło, sowa, słowo, bardzo, boja, okno, maleństwo, nasza, kropla, doba, mało, pompon, jajko, złoto, sława, słoma, balon, motor, kompot, balkon

a-a	a-o	o-a	o-o
...	...	...	...

Ćwiczenie 3. – Odszukaj właściwy schemat kratkowy dla każdego stwierdzenia i oznacz go liczbą przyporządkowaną temu stwierdzeniu.

- 1) Paweł postanowił szybko odrobić lekcje i wyjść do kolegi.
- 2) Zjadłem obiad i pojechałem na basen.
- 3) Tegoroczna zima trwa zbyt długo.
- 4) Nie mogę się doczekać wakacji w górach.
- 5) Gdy będę dorosły, zwiedzę całą Europę.

Ćwiczenie 4. – Odczytaj głośno podane wyrazy, a następnie opuść pierwszą sylabę i zastąp ją głoską s. zapisz powstałe słowa. Podkreśl te, które łączy znana reguła ortograficzna (odgadnij ją) (reguła: pisownia *ch* zawsze po *s*)

Wychodzić, naprawa, pochować, proroczy, podchody, gitary, pochylić, rachować, rychło, przechadzka, butan

Ćwiczenie 5. – Powiem wyraz, a ty powiesz kolejny, który będzie zaczynał się na taką literę, jaka kończyła mój wyraz. np. klocek-koszula-abażur-rów-wiadro-ocena-....

Ćwiczenie 6. – Dokonaj analizy literowej, głoskowej i sylabowej poniższych wyrazów.

WYRAZ	LITERY	GŁOSKI	SYLABY
odśnieżone			
zachwaszczone			
budżet			
poszukiwacze			
brzęczenie			

Ćwiczenie 7. – Złóż i powtórz wyrazy, które będą odczytywać sylabami bądź głoskami.
sfa-ty-go-wa-ny, ko-mu-ni-ka-cja, tran-spa-rent, naj-po-pu-lar-niej-szy, po-de-ksy-to-wa-ny
f-a-n-t-a-s-t-y-c-z-n-y, z-a-k-ł-o-p-o-t-a-n-y

Ćwiczenie 8. – Będę wymawiać wyrazy, ale bez ostatniej litery. Ty podasz najpierw brakującą literę a następnie powtórzysz wyraz w całości, np.: ja mówię: „tło”; ty mówisz: „k” „tłok”. Zawsze brakującymi literami będą: k, g, p, b, t, d, ć, dź, f, w.

dą (b-dąb), dłu (g-dług), są (d-sąd), pą (k-pąk), gon (g-gong), zą (b-ząb), bó (b-bób), pró (g-próg), ską (d-skąd), gołą (b-gołąb), bą (dź-bądź), zej (dź-zejdź), wró (ć-wróc), bra (t-brat), dzia (d-dziad), obwó (d-obwód), przecią (g-przeciąg), dra (g-draż), puła (p-pułap), Mie (ć-mieć, dź-mieź), doka (d-dokąd), ró (w-rów), kre (w-krew).

Ćwiczenie 9. – Posegreguj poniższe wyrazy w tabeli (my odczytujemy a uczeń segreguje ze słuchu)

manipulacja, droga, manufaktura, grochową, wejść, bosą, manifestacja, tuliły się, telełączność, mintaj, tłok, tłum, manuskrypt, pokątnie, depczę, biorą, miniaturka.

m-n	o-ą	e-ę	t-l-l	t-l

Ćwiczenie 10. – Posegreguj wyrazy w tabeli (my odczytujemy a uczeń segreguje ze słuchu)

Awangarda, sobota, stokrotka, agrafka, pogoda, odwaga, skakanka, parasol, kokarda, kolacja, rozmowa, makaron, podłoga, topola, sałata, tatarak, łopata, latarka, kanapa, swoboda, ostoja, dookoła, obroża.

o-a-a	o-o-a	a-a-a	a-a-o

